

BUNJEVAČKA I ŠOKAČKA VILA.

K O B.

Zlatna krila rujne zoro
Nad iztokom zatrepkala
I obasjao kršne gore
Na hladna im njedra pala ;
A vedro se nebo muti
Avaj Bože na što sluti ?

Il' će biti težka grada,
Il' će sunce da pomrči,
Il' na zemlju nebo pada,
Što uplašen narod trči ;
Kakva ga je snašla Kinja,
K čemu viti panos tinja ?

Nit' će biti težka grada,
Nit' će sunce da pomrči,
Nit' na zemlju nebo pada,
Nit' uplašen narod trči,
Već Krajina kliče k boju
Ratobornu diecu svoju.

I ko orli iz oblaka
Kad se na glas Zeusa slete
Sabrao se kod barjaka
Cvjet Like. Čudno čete,
Još ni jedan Cezar Rima
Nije takvih četa imā.

Nit' je igda satrap Šira
A još manje Kalif Meko
Opravljao takvog pira
I udao ljepše seke,
Što joj Bosna šalje goste,
Da se s njome skoro proste.

Tu oholi Velagići,
Tu sinovi Kulen- Bana,
Tu bogati Atlagići.
Vlastelini Malovana,
Kupe čete izabrane
Da junački Liku brane.

A Fatima Zmajevića
Nebrojeno nudi blago :
Zlata srebra, sokolića
Da joj Sultan čedo drago
Arslan- bega neodrečo
Da ga Hrvat neposieće.

Zmajević je uzor časti,
Zmajović je gordo čudi :
On što puta voli pasti,
Nego da ga Turčin kudi
I da pita : „Gdje bi lani
Kadno Sultan Liku brani ?“

Toga on ni mrtav neće
Niti sluša plačnu mati,
Nego toke na se neće,
I zlatne se uzde lati ;
A Fatima suze roni
Da ga samo k sebi skloni :

„Zmajeviću čedo milo,
Silna Cara britka čordo,
Ponos Bosne, desno krilo
Nezatiri pleme gordo
I ne idi u Krajinu
Neka drugi za nju ginu.

I prije je bilo boja :
Tamo su ti djedi mrlili !
Kad te moli majka tvoja
Poslušaj me tiću vrli ! . . .
Posieć' će to Hrvat kleti
A tko će te da osveti ?

Man ga majka s time stravi
Mani grozne suze proli
Zmajović je vitez pravi
Njega nitko ne umoli,
Da za život Slavu proda
Plemenitog svoga roda.

I ne minu deset dana
„Udbina je“ glasi lete
„Do osnova izkopana ;
Hrvati se ljuto svete ;
Ubijen je Lički Tale
I sve su nam čete pale ;

Izgiboše Tankovići,
Nigda neće našeg stiega
Na Udbini Turci dići
A mlada su Arslan-bega
Uhvatili, i ko bravu
Odrezali rusu glavu.“

Razevljena Bosna jeca
I Krajini gorko pr'jeti
Al' joj neće više djeca
Sobom roblja donieti.
A Fatima krijuć' tugu
Priziva si viernu slugu.

Da joj spremi konja biela, —
I svileni saruk suće
A sama si s nježna tiela
Žensko ruho hitro svuče ;
U mužko se ruho krije
I lati se dimiškiye . . .

Osveta je mis'o gadna,
Ali kada rana gori
I zacvili majka jadna
Ne sluša se šta se zbori ;
Kad' se tužno srdce sieti
Ono hoće da se sveti.

U to mladi Arslan-beže
Po Krajini čuda stvara :
I dušmanska sela žeže,
I s mečeta krst obara ;
Dok ga majka mrtva drži
Beg i Medak gordi prži.

Sva Krajina ognjem plamti,
Svo se nebo plaštem skrilo,
I ni Alan ne za pamti
Da je ljućeog boja bilo ;
Nit' se više čini zala
Dok je stara Troja pala :

Tu se često Turci i Krsti
S ogunjemjem ljube usti
Ali begu nema vrsti ;
Već su mnogi čurci pusti ;
Arslan-bega sreća služi,
Zaman majka za njim tuži.

Ali kano slaba tila
Kad joj vietar granje krši
Iznemože turska sila
I s time se borba svrši ;
Nebesni se luči gase
A Arslana konjic spase . . .

Leti, Kulaš brzi leti
Ni munja ga nebi stigla
Hoćeli ga prenieti ? . . .
Griva mu se u vis digla
Iz usta mu pjena curi
A iz oka oganj juri ;

Iz kopita plamen sieva,
No neće ga prenieti . . .
Zaman leti neokljeva
Begu valja umrieti
Ne gdje smrtni ljudi sude,
No gdje Allah volja bude !

Konjic leti preko ždriela
I već drugi klanac minu,
A za trećim Fatma siela ;
Iz rukuh joj diljka sinu . . .
Ali miesto Kauriua
Ubi tužna svoga sina !

Danilo Medić.

CURA NA URANKU.

Uranila Cura stana
Uranila prije dana,
Napeklaje Golubića
Namisila Oraščića,

Četuruju izaprala
Vinom rujnim je nalila,
A tepsiu sa prisnaocom
I tikvicu sa rakiom.

Spravilaje i spremila
Pa u polje ponijela,
Tan brat Joso Žito Žanje
A s a njime i mobaje,

Pišce igje — Zora Zori
Prepelice pisma ori,
Tišinaje polje miri
Krasna jutra bože mili,

Sto ga s Cura razdragala
Tica pismom s' umilila,
Pa i sama zapivala
Glasa mila razavila,
O Ivane diko moja
Očel Stana biti tvoja?

Šenicase evo radi
Pa još groždje da zarudi,
Jesen tuje, Gospoinea
Kad s raznosi Rozolia,
Mislil Ivo diko moja
K meni doći Nana tvoja,

S Rozolium i Maramom
Sa jabukom i sa darom,
Zanju staru imam dara
Imám Svile imam Mára,
Imam tkanja i Uzglavlja
Imam beza Začunčana,

A za tebe evo dara
Bili grudi iz nedara,
Bunjevačka bila lica
Bunjevačka Virna Srca.
Lazo Knežević.
U Futtoku na Ivanj dan 1872.

D O D J I ! ! .

Zadje kad sunašce,
Noć zamiene dan,
Svako šad srušaće
Trudno traži san,
„Dodji, dušo, dodji
U moj tihi stan,
Dodji, ráno, dodji
K'men' boravit san!“

Zviezde ljepše sjaju
Uz mjeseca žar,
Tihoj noći daju
Ljepši bajni čar.
„Dodji, dušo, dodji,
Mjesec krasno sja,
Dodji moja zviezdo,
Tebe čekam ja!“

Sve za društvo stvori
Ta predobri Bog,
Isti crv u kori
„Spi kraj druga svog.
Dodji, dušo, dodji
U tih stanak moj,
Dodji, rano, dodji,
Ja ću drug bit tvoj!“

Gdje dva srca biju
Uz sjedinjen plam,
Te se žarom griju,
„Ljubavi je hram.
Dodji, dušo, dodji,
Ja sam jedan sám,
Dodji, ráno, dodji,
Srce da ti dam!“

Milanko.

ZNA ĆE MAMA.

Devojčice a što ti je
Što ti serce tako bije;
Vajd' učini kakva kvara,
Pa te majka zato kara?

Učinila nisam kvara
Majka moja me nekara;
Već me drago ništa koći
Oće serce da izkoči.

Sve uzdišem brez pristanka
Po tri noći nemam sanku;
Kad sokakom momče prodje
Nika vatra name dogje.

Jilo mi se ništa neće,
Ginem venem kano cveće;
A kad radim i to tako . . .
Sve mi igje naopako.

Nemož reći da tugujem
Nit mož reći da bolujem;
Što je meni neznam sama
Vajda će mi znati mama! . . .
Jukić.

NA GROBLJU.

(NAPISAO AND. FRANK.)

II.

Mene sudba moja
Od poroda zlobi; —
Tražim si pokoja
Kod mrtvačkih grobi.
Ja.

„I ti nebo nesmiljeno! nećeš da izpuniš toplu želju moju! — Oglušilo si se silnim molbama mojim . . . nesmiljeno i nepravedno si! — Pucnjava gromova, tutanj grmljavine i sievanje grozovitih munja, navjestuju preziranje i odbacivanje molitavah mojih. — Majko moja! i ti se ogлуši kćerici svojoj, — i ti nećeš da joj želje izpuniš! — Gdje je majko, ono milosrdje tvoje, kojim no si vazda kćerku obsipala? — Zar sam ti majko, omrzla? — O primi me u mrzlo krilo tvoje! — Ti me neslušas . . . da, ti me nećeš da čuješ! — Evo nožu britki! ti mi paraj bolne grudi i otvori put izmučenoj duši mojoj! — S' Bogom oće, moja težka rano! za tobom sad kćerka tvoja cvili. — I ti nevierni nu meni ipak vazda ljubljenu mladiću, koji mi smrt zadade, ostaj s' Bogom! — Napokon mi ostaj s' Bogom i ti noći kobna! s tobom će mi se na uvijek sve smrknuti . . .

„Ne! . . . nesmije ti se na uvijek sve smrknuti!“ ogłosi se za kamenitim križem stojeći čovjek i spopade drhtajuću jadicu za ruku u kojoj se je smrtonosni nož nalazio, te ju izvanrednom snagom k' sebi pritisnu.

„Ha! . . . ti duše kobni! — došao si već po svoju žrtvu . . . — O koli si pohlepan, da si dušu jednu opet u svoje pandje dobio!“ buncaše onesviestjena biednica.

Munja sievnu i razvrietli obzorje, a smjeli taj spasiatelj opazi blijedo nu krasno lice djevojačko. U taj mah vas uzdrhta, te se jedva na noguh uzdržav ciknu:

„Šta? . . . Franjice! . . . Jao meni biednom! — Zašto da te na takvom grozovitom mjestu i u takovom užasnom položaju gledati moram? Zar su ti danci tvoga mladajna, života toli ogorčeni? — Pa te ja, ja dušo moja, iz

raljah smrti izbavi! —

Djevojka ovimi riečmi osvjestjena, oćuti, da nije zbilja u rukuh onoga, u čijih se je u svojoj nesvjesti ćutila, već da ju grije topla grud čovječja a briše s' čela znoj njezna čovječanska ruka.

„Ah Bože, Bože mili! gdje sam ja?“ uzdahnu.

„Kod mene si dušo, duše moje! Nitko mi te više oteti neće. — Ja te, da ja Franjice moja, izbavih smrti iz ćeljusti,“ odgovori držeći ju.

„Kakav sladak! kakov milozvučan glas mi do uha dopire! — Ah, govori samo, govori, da mi strah kosti ne lomi!“

„Oh, poznaj me dušo! Hodi da te iz groblja izvedem! — Neustručavaj se samnom ići, u rukuh bo si onoga, koji će te vazda braniti moći od svake nezgode, a ostaviti te neće, dok te u tvoj stan ne odpremi. — Oh, hodi i neoklievaj!“

Za čas se više neću ništa izim hukanja silno bure, grmljavine i pucnjave gromovah.

Smjeloga čovjeka, koji Franjicu smrti sdvojenja oće, znam čitateljko, da poznaš!

Bio je Stanko.

(Slidi.)

ULOMAK IZ PRIPOVEDKE „ARNE“ ZVANE.

(Napisao BJERUSTJERNE BJERUSON.)

Nekoliko dana dočnije složje se mati i sin, koji su u poslednje doba više zajedno živili, da idu u susedno mesto u svatove. Mati još nije bila ni na jednoj gosbi od kako se udala.

Oboje su poznavali ondašnje ljude samo po imenu, a Arne je mislio još u sebi — da to nije najprijatnije, kada ga svi glede: kamo će, gde će stati.

Za njime rekao je neko nešto, jednu reč, — naravno on nije to znao za celo, ali je tako mislio — da mu se svaka kap krvi uzruja, kad pomisli na nju.

Neprestano je dakle išao za čovekom, koji je to rekao

i pazio je na sve, šta je govorio; naposljetku je i seo pored njega. Ali kada su otišli za astal, učinilo mu se : e se gorgor okrenuo drugim pravcem.

„Nu, sada ću da kažem jednu priču, koja će da kaže da ništa nije tako duboko saranjeno u tamu, da ne bi opet izašlo na svetlost,“ kaza taj čovek, a Arnen se učini kao da na njega gleda. Čovek je taj ružan, imade retku crvenu kosu i veliko okruglo čelo. Pod njime leže mala dva oka i stinjen nosić; ali usta su mu vrlo velika, širokih usana koje su bledjane boje. Kada se cereka, vide mu se oba niza zuba. Ruke su mu na stolu; teške su i grube, ali je ručna kost potanka.

Zvali su ga „kjeftaurin,“ a Arne je znao da se Nils krojač za predanjih dana dosta zlo gledao sa njime.

„Da, sila greja imade u svetu, bliže nam sedi nego nego što mislimo. — Ali to je detinjarija; sada ću krasnu priču da vam pričam. Oni koji su postariji izmedju vas sećaju se valjda Alfa, Skrepe — Alfa.*) Doći ću ja opet, to je njegova reč; jer čim je svršio trgovinu — a znao je da trguje, loba! — zavrgao je korpu na ledja i kazao : doći ću ja opet! Gordla lola, bezobrazna lola, Alf, Skrepe — Alf! —

„Elem, bio je dakle on i Storslapen.**) Storslapen, no do, vi poznajete Sterslape na? — bio je grolsija a isto tako i lenj, — zagleda se u crna konja kao kuga, na kome se vozio Skrepe — Alf i na kome je jašio, tako da je skakao kao letnja buba. I pre no što je Storslapen i sum znao, dao je pedeset talira za kljusinu! Storslapen brže dakle gore u tavljuje, koliko je dug, da se kao kralj vozi na konju od pedesete talira. Ali jest, mogao je i biti i psovati da mile volje — a čitav je dvor već ogrezao u prašini — kljuse neprestance nailazi na vrata i prozore, jer je bilo čoravo!

„O — bili su se svugde zarad kljuseta, kao dva petla. Storslapen iste natrag svoje novce, ali mu onaj neda ni danska šilinga. Skrepe — Alf ga je lemao, da nije trebalo četke : doći ću ja opet, govorio je Alf. — Djavojska lola, bezobrazna lola, Alf, Skrepe — Alf!

Ali prodje nekoliko godina, i on nije došao.“

„Prošlo je bilo tako deset godina, a ono ga zvanično pozovu da se prijavi, jer mu je valjalo primiti veliko nasleđe. Storslapen je ino bo pa rekao : znao sam ja dobro, no Straše njega ljudi nego novac.

„Govorilo se dakle i ovako i onako o Alfu; toliko se dokučilo da je naposljetku bio na ovoj strani brega, a ne na onoj. Da, vi se dobro sećate puta preko brega, staroga puta?

„Ali Storslapen se od neko doba jako ogazidio : opravio mu se i dvor i marva. A osim toga još se i posvetio a mi su ljudi dobro znali, da on ne bi bio zauzago svet, on, manje nego drugi ljudi. Počeli su da šapuću.

„Bilo je baš u to doba, kada je valjalo udariti nov put preko brega. Stari su hteli da se to što pre dovrši, pa su mislili, da se mora baš skroz; ali mi smo opet hteli da put bude što ravniji, pa smo mislili da put valja da ide duž Elve. Tu se radilo i čakalako, da si mislio, e će se ova brda porušiti. Tu vam je bilo zvaničnika svake sorte, ali je ponajviše dolazio sudac, jer on je imao dva puta preko dana bezplatan podvoz. Pa kako su jednoga dana opet kopali i iskopali travu, hteo je jedan da podigne kamen, ali uhvati ruku koja je virila iz zemlje, a ruka je bila tako jaka, da se onaj stropoštao sa njome na zemlju. Ali taj što je uhvatio ruku bio je Storslapen. Tu blizu bio je i nadzornik pa ga dovedu i iskopaju sve kosti čitave lole jedne. Dovedu i doktora; i on sve to tako krasno sklopi, da je taj okost od prilike izgledao isto onako, kao što je bio Skrepe — Alf. Doći ću ja opet! kazao je Alf!

Nekima, a da i svima, izgledalo je čudnovato, da je mrtva ruka mogla da obori taku lolu kao što je Storslapen, pa još nije ni udarala. Nadzornik mu kazao to onako baš u brk, — ali naravno medj četiri oka. Ali Storslapen počeo da

*) Skrepe — Alf : Alf sa korpom; Skroppen, korpa.

**) Storslapen, velika, lenja ulja. Slapen (a izgovori kao on) islaudsti slapz. sanjiv, lenj. Stoz : velik.

grdi, da je nadzorniku zazeblu oko srca. Da, da, reče nadzornik ako nisi ti taj, a ono ćeš za celo biti momak, koji će prenočiti ovu noć sa okostom, ti! — A to ću već biti, to, to, da! odgovori Storslapen. I doktor utvrdi sada okost pa ga položi u jedan krevet u vajat, a u drugi je valjalo leći Storslapenu; ali nadzornik se umotao u svoju ogrtaću, pa je legao tik zida. — Zamračilo se a Storslapen je usao unutra svome drugu. Vrata se odmah zatvoriše kao sama od sebe i on ostane u tami. Ali Storslapen počeo da poji svete pesme, jer on je imao jaki glas. Zašto pojiš? pitao je nadzornik spolja iza zida. Jer on to nije činio, odgovori Storslapen. Zatim počeo da se moli Bogu tako jasno, da jasnije već nije mogao. Zašto se moliš? pitao je nadzornik spolja iza zida. Jer je on svakako bio veliki grešnik, odgovori Storslapen. Zatim se malo po malo sanim utiša, nadzornik skoro da je zaspao. Ali unutra za bruja, da se koleba zatresla : doći ću ja opet! — Podigla se buka i lomljava kao u paklu. Daj mojih pedeset talira, rikao je Storslapen, pa zajecha nešto i složi se na tle. Nadzornik otvori vrata, ljudi dojurise sa čakljama i buktinjama a — Storslapen leži na sred tla i preko njega okost.“

Za stolom zavladała tišina. Na posletku kaza jedan koji je hteo da zapali svoju lušu : „sutra dan je polodio, ne?“ — „ta da, jeste.“

Arne je osetio da svi glade u njega, pa nije smeo da digne oka. „Ostaje dakle kao što sam kazao,“ počeo prvi, „ništa nije tako duboko saranjeno u tamu, na posletku opet izadje na svetlost.“ — „No, sada ću da vam pričam o sinu, koji je istukao svoga oca na mrtvo ime,“ reče jedan pedebec čovečuljak okrugloga lica. Arne nije znao kako mu je.

(Slidi.)

UGARSKI ŠOKCI I BUNJEVCI.

VI. NAŠ PUK.

Puk prosviećivati hoće reći dobro ga poznavati s dobra i zle strane. Velika je razlika izmedju naših Bunjevaca i Šokaca i izmedju Slavonaca, Srbaljah u Srbiji, Hrvatatah, Bošnjakatah, Krajišnikatah i t. d. dje je sam našinac. Stranom potreba, stranom susjedska raznorodna prevejanosti, a kraj slabosti i malobroja naše Slavjane na ugarskom jugu jako je izopačila, osakatila, unesvjestila i otdudjila prvobitnomu značaju njihovomu. Te, da istinu reknem, upravo je čudo Božje, kako ove pregrošte našega roda usljed tolikih pritisa, tolika zamamljivanja, tolikih pretinjah i tlakah jur nestalo nije; nesvoj na svome; bez oca i učitelja, bez popa i uzgojitelja, bez državnika i gospara sukrvnika, bez crkve i učione, bez prava i zakonita suda, slegnut pred kumirom tudjinadi, devetnajsto čudo svieta! pa on je još tu!

Hvale vredna njegova čud, koja vraća milo za sramotu, ljubav za žaobu, smilila se samomu Bogu, koj dočim dušmane rukom šiba Slavjana je pod pazuhom pritisnuo k božanskomu sreću Svomu. Hvala Ti vječna sveta providnosti!

Osim što je ubogar evangjelskim duhom puu vjere u Boga i svoga zemaljskoga vladara jedva namiče krajaru za silne potrebstine. On dubljinom misli Niemčevih nerezeh utrobe zemlje, nedohitava vrha himalajsko Kinkinginge i snjegovjeko Davalagire, niti isto sredine neba, niti kopa dubljinu pakla, — on skromno vjeruje Bogu svomu i nasljedniku njegovomu. Bunjevce i Šokce! je li tako?

Ti niasi, brate moj! živahan ko Francez, a niasi ni razkalašen ko Talijan, — ti ondje i dje nebi trebalo povjerljiv, lakoumnu povjerljivost plačas skupo. Izmedj ovih trojice ti ideš srednjim putem. Ti imaš u sebi živahnosti i ozbiljnosti, ti podhvačaš težke poslove, al si mi vrlo spor u izvedenju njihovu. Po izražaju jezika tvoga sudim te, da se tvojom čudi približuješ romanskomu načinu mišljenja, a dubljinom umna shvaćanja nezaostaješ mi, mili moj! za niemcem. Dubokim i nježnim eućenjem nadkriljuješ ti svaki narod na zemlji. Sa nesretnim iskrnjim ti bi dielio i poslednju koru hljeba. Ti si mi dobar, čuvstven, milosrdan, vedar, prijazan, gostoljubiv, ponješto razzsipan, uztrpljiv i s malim za-

dovoljan; — u tebi je čvrst značaj, odvažna postojanost, zadana rieč zakletva, milinah i vrlinah pun si — dragi rode moj! — Nu koja fajda kad mi niesi umstven i znanstven, bogat i prosviećen. Bog te je nadario najdragocjenimi vrlinama, nu koja hasna, kad su one ponajviše tvojom krivnjom plodna zemlja na ugaru puna evatuća dračja bez ičije koristi. Nad krasnim tvojimi sposobnostim zacivilo je jur srce, zasuzilo bistro oko mnogomu umnomu i naučnomu sinu bunjevkine majke, a bratu tvomu. Jer kraj očijuh nečeš da progledaš, kraj vedra uma i bistra razbora nečeš da pomišljaješ, srecem tvojim plemenitim nečeš boljega da biraš, — pa u tom te pretekoše lievi i desni susjedi tvoji. Osviesti se; prihvati knjigu i pero, šalji u školu i crkvu djecu tvoju, rado slušaj i uči sve što neznaš i česa čuo niesi; misli, pamti, radi, ljubi, trpi — i ostavi mi poštenu zalag neumrlu uspomene u rodu svom.

(Slidi.)

KUĆA BUNJEVAČKA.

TRI KRALJA.

I to su vrlo dobro zabilježili slaveni, da je Isus vodu u vino obratio, dakle slavian ni pošto neće da u vino vodu miša, to on za grih smatra, neznam ako je koji slavian okrljao i krčmarom postao, ni jel ga napast navela, da u vinu i vodu prodaje za skupe novce, al to znam: da ni jedan slavian nije propirio, ako je mijandžiom postao; žalibože što to svi drugi narodi ndrže tako strogo, i već o herbi namišaju vode u dobro baranjsko vino, pak mu i glas i kus naruže. Odud ipak, ako Slavian drži da se voda nije zato stvorila, da se u vino miša, nikako neslidi: da se valja opijati, umirenost i u vinu ostaje glavna kriepost, kešto proždrlost ni onda negubi svoju grihotu, ako bi od vode nastala.

Voda se i zato o toj svetkovini sveti budući je Isus u rieki Jordanu na ovom danu iz rukuh sv. Ivana krstitelja krštenje primio, i tako se svietu očitovao. Na ovu plemenitu uspomenu iztočna crkva o toj svetkovini vodu tri kralja baš u tekućoj rieki sveti. Pridteča taj spasiteljov na Isusa je prstom upro, i tako ga ljudem označio govoreć: Evo jaganjac božji koji odnima grihe svieta.

Srićan čoviek koji je od Boga pozvan bio da položi svidočanstvo o Isusu, no ne drugieće će mo i mi biti blaženi ako tako svidočanstvo o Isusu polizili budemo. Po krštenju svi postajemo Svećenicima nikim načinom. Onu vjeru koju smo od naših otacah primili, moramo ne samo u sebi živu uzdržavati, već je razprostirati i na našu diecu ne oskrvnjenu prinieti.

Od nas se to neište valjda da život svoj za istinu žrtvuemo; al više puta je potreбно očitovati našu vjeru, da se počasti Isus i onda kada smo u društvu takvih ljudih, kojima je valjda to kamen smutnje, i koji su gotovi našem imenu zato prišiti, glupost ako se revnim krštjanom pokazivamo. Al nemojmo zaboraviti šta reče Isus: koji mene pripozna prid ljudem i ja ću ga pripoznat prid otcem nebeskim, a koji mene zataja, i ja ću ga zatajat prid otcem nebeskim.

ZAKLJUČNA RIEČ G. IVANU PAČU-VU.

Tko je od štovanih čitalacah ovogodišnje „bunj. šok. vile“ na str. 34. i 35-toj pomno pročitaio „iskrenu i ozbiljnu rieč bunjevačkim učiteljem,“ kojom se podiže muž iz Obradovičeva samostana, pozivajući ovostrane nčitelje da s dječicom uče i ćirilicu, — tko je nadalje zrelo poučio mah na str. 39. i 40. iste „Vile“ menom svestrano shvaćenu, dušom naskroz proniknutu tu „rieč“ i temeljan moj odgovor na pišćevo prigovore, bit će bez dvojbe uvidio, da se G. Ivan Paču, hvata za slamku, da si prijamgi poslednju rieč.

Samo glave krutih mozgovah neupijaju danas poviestnih istinah klementinke, već postoje iz stranputnih razloguh vjeroispoviesti i crkvenih obredah uz ćirilicu meni ipak,

rekoh, i jednu i drugu dragu, Slavom majkom rodjenu i, dvojicima joj uzkršenu, — kanda Hristos nepozva najpro Andriju, a vendar za glavu odabrà Petra.

U prizrenju obće stvari patuljci su meni Veberi i Novakovići, Daničići i Ljubise. — slava jim inače vječna u ime dignuta, prosviećena naroda pred Bogom i svietom! — jer uzori knjige naše nuz odlične velikane sjaje zviezdom jutarnjicom na svodu neba jugoslavenskoga; — nu da su oni veleumi i Ciceroni, držeći u geslu prošlost i sadašnjost, sunčano kolo naših duševnih silah, jasno je kano jasan dan, prosvjedovao Vi, g. pišće! proti ovoj tvrdnji do sudnjega dneva.

Što u pogledu narodnostih sa katedrah besjede komandirani professori, na to se vedra čela, slobodna i uzletna duha jugosl. rodoljub slabo danas osvrće; — a što Česi, na kolesu zemlje umom prvi Slaveni, grle i šire Ćirilo-Klementovu pismenicu, doći će dan, u fajno se nije daleko, da pravo i mudro na temelju latinice rade, bit će dokazano na točki hesperidnih krajah zlatan Eldorado sretnije nam budućnosti.

Ako itko, to pisac ovih redakah zaboravlja na srdjbu subrata kad se, — pišuće obćoj slozi i bratskoj narodnoj uzajemnosti na uhvar, — maša pera, da razbistri krive pojmove o našem smieru i u sićane razdrobi atome crne potvore o poštenoj ovih novinah suradničkoj volji, veleći:

Non parem Pauli gratiam requiro,

Veniam Petri neque posco, sed quam

In crucis ligno dederas latroni, — sedulus oro.

Valjani prevodi školskih knjigah u mene su iste ciene ko i inih izabranih slavenskih spisah, i unatoč; a da su po njih u članku „da se razumiemo“ menom spomenuta lica kroz sav naš vilajet prvih kapacitetah proslavljena, tajiti će čovjek, neklanjajući se genjju ni Vukovu, ni Obradovičevu, ni Šulkovu, ni Jurkovičevu, — već sobi i preuzetnu duhu svomu; — te da je i Vuk po nemogućnosti nadzernoga genija svoga zabasao u prolome iztočnoga Vašega nariečja, nikada ga Srb i Hrvat, kraj sve Vaše uzporne tvrdnje, toli visoko u zviezde okovao nebi; ma, svi Daničići i Jagići prije bi se na osvjedočenju žarke domovinske ljubavi plinom razplinuli, nego li bi se srbsko-hrvatski narod bacio u naručaj proselitstvu krivih svojih prorokah.

Hakali Vi il nehakali; stavljali samoglasnikom rogove, il im podvlačili repove, danas, iza ustodovane jugoslavenske akademije, — i meni i svakomu necjepidlaku, devete je to peći omelo; — koga Šulkova obširna razprava u „Nevenu“ g. 1854. pod naslovom „Srbi i Hrvati,“ još nije dovoljno pameti dovila, taj se do sgode tezmaj za svoje pravo, — a mi, uzvišenu roda zadaću zlatne prosvjete svedj na umu imajući, radimo polag svojih pisacah volje, dok rodu nebude drugieće i bolje.

Čovjek, napokon, pri očijuh nije mogao mimoići na str. 43. „Vile“ Bunjevcom i Šokcem priporučenu „Hrvatsku biblioteku Iv. Kukuljevića,“ — i zaboraviti, da i u bunjevačko-šokačkih domovih ima umnih i rodoljubivih muževah, kojim će, one visoko učene akademičke razprave svedjer dobrodoći; — a slučajno, prešutiti: djela naime i srpske spise onim pod rubrikom „jeftinih knjigah“ struće, koji bi naraštaju i odraslomu rodu našem gasili duševnu žedju južnom slavistikom. Da ste mi zdravo!

Kurd, 20. Srpnja.

Blaž.

S V A Š T I C E.

Jednoč fratar podučavao djecu u školi: tko je naš iskrnji? Magjarski se zove iskrnji „felebarát“ t. j. polubrat.

— Tko je dakle tvoj iskrnji Ivane? zapita fratar.

— Svaki čovjek! odgovorilo dečarče.

— A jesam li i ja? upita fratar nanovo.

— Vi niste! reče Ivan; jer ste vi čitav-barát!

Blaž.

— Bunj. Vila Str. 49- u 7. 12. 14. redku prvo Slovo. S molimo da se izmieni na J. Ured.